

STORTINGET

Representantforslag 39 S

(2018–2019)

fra stortingsrepresentantene Jan Böhler, Lene Vågslid, Maria Aasen-Svensrud
og Jonas Gahr Støre

Dokument 8:39 S (2018–2019)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Böhler, Lene Vågslid, Maria Aasen-Svensrud og Jonas Gahr Støre om tiltak mot kriminelle gjenger og organisert kriminalitet

Til Stortinget

Bakgrunn

De to største truslene mot sikkerheten i fredstid er terror og organisert kriminalitet i form av kriminelle gjenger og kriminelle nettverk. I juni 2013 vedtok Stortinget etter forslag fra den rød-grønne regjeringen nye lover som gjør det forbudt å delta i terrororganisasjoner og å rekruttere til dem. Dette har vist seg å være nyttige og viktige bestemmelser og et godt verktøy i bekjempelsen og forebyggingen av terrorisme i Norge. På bakgrunn av de siste årenes alvorlige utvikling sendte Riksadvokaten 31. august et brev til Justis- og beredskapsdepartementet, der han ber om at det vurderes innført lignende lovbestemmelser mot den andre store trusselen – kriminelle gjenger og kriminelle nettverk. Begrunnelsen er behovet for slike lover for å kunne stoppe bakmenn og gjengledere, som er kyniske og utspekulerte nok til å få unge rekrutter og løpegutter til å utføre de kriminelle handlingene, så de selv unngår å bli tatt for noe.

Overfor kjente kriminelle gjenger, som f.eks. internasjonale Satudarah eller Young Bloods, Young Guns, B-gjengen og 313 i Norge, kan forbud mot å delta i og rekruttere til dem ha betydelig virkning fordi den kriminelle «merkevaren» som ligger i navnet, gir dem status og tiltrekningskraft. De har bygd opp en fryktkapital og

makt rundt gjengens navn og rykte som er avgjørende for den rollen de spiller. Mye av dette vil bli rammet dersom de ikke lenger kan operere i miljøene som medlem av den eller den beryktede gjengen og rekruttere unge løpegutter til den. Forslagsstillerne fremmer derfor forslag om at Stortinget skal be regjeringen utarbeide et slikt lovforbud og legge det fram for Stortinget i løpet av 2019. Det ligger til grunn at det er domstolene som skal beslutte hvilke kriminelle gjenger lovforbudet skal ramme.

Samtidig må det tas høyde for at gjengene vil vite å omstille seg, at de vil bytte navn på gjengen, la være å bruke navn og symboler, danne mer fleksible kriminelle nettverk, osv.

Så det aller mest avgjørende er og vil være at politiet driver en stabil langvarig innsats i mange år, og at de er tett nok på dem til å finne ut hvordan de kan tas. Det krever evne og kompetanse til å følge pengene, avdekke hvitvaskingen og å avsløre kommunikasjonen deres m.m. Til nå har det vært to–tre store, tidsbegrensede politiinnsatser mot gjengmiljøene siden 1990-tallet. Den største og mest langvarige var gjengprosjektet 2006–2011, som ga resultater særlig overfor B-gjengen, som var det sterkeste gjengmiljøet på den tida. Problemet er at når politiet mellom satsingene ikke er like tett på, får både nye og gamle gjenger mulighet for å bygge seg opp igjen.

Lærdommen er at innsatsen mot gjengene ikke kan skrus opp og ned avhengig av registrerte hendelser. Selv om politiet skulle lykkes med å ta noen bakmenn, vil rollene til dem som tas, fort fylles av andre. I en rekke land som har hatt langvarige store gjengutfordringer, har det derfor blitt bygd opp spesialiserte politimiljøer som aldri slipper taket i gjengene. Arbeidet er organisert ulikt i land som Tyskland, USA, England mfl. Enten de

kaller det «gang units» eller annet, har de til felles at gjengutfordringen anses som så spesiell og avgjørende at de har dedikerte politiresurser som jobber kontinuerlig med dette. Forslagsstillerne mener at dette er et så vidt stort samfunnsproblem at Stortinget må kunne forsikre seg om at det bygges opp kapasitet for å jobbe permanent og konsentrert mot gjengene også i Norge, uten at dette anses som detaljstyring av politiet.

Fordi utfordringen er så særegen og gjengene stadig vil omstille seg, vil man også trenge andre lovtiltak som mer effektivt kan stoppe dem. Det er nødvendig å gå gjennom utformingen av straffeloven § 79 første ledd bokstav c, også kalt org.krim-paragrafen, som gir en straffeskjerpelse, slik at den bedre vil kunne brukes overfor dem som utfører f.eks. knivstikking, skyting, kidnapping m.m. for en kriminell gjeng eller et nettverk.

Samtidig som samfunnet ønsker å slå hardere ned på de gjengkriminelle, må man også gi dem bedre muligheter til å komme seg ut av miljøet. Til nå har man få eksempler på at noen har lyktes permanent med dette i Norge. Gjenglederne har mange metoder de kan bruke for å kreve fortsatt lojalitet – som gjeld, trusler, vold og trakassering. Det må etableres et helhetlig exit-program med en rekke virkemidler for å gjøre muligheten til å kunne bryte ut mer realistisk.

Kniv er det foretrukne våpenet i de nye gjengmiljøene av mange årsaker, bl.a. at det er lett å anskaffe og sjelden oppdages. Den mest utbredte knivtypen er macheter, som selges uten aldersgrense og til en lav pris på nett og i sportsforretninger. Forslagsstillerne støtter politiets forslag om at macheter føres opp i våpenforskriften § 9 om hvilke knivtyper det er forbudt å erverve, eie eller inneha i Norge. Inntil 2014 var det egne tall for legemsbeskadigelse med kniv i STRASAK-rapporten. Etter at dette ble tatt ut av statistikken, har man ingen samlet oversikt over omfanget av knivstikking i Norge, selv om oppslag i media daglig viser hvor stort problemet dessverre er. Forslagsstillerne mener regjeringen må sørge for at denne rapporteringen gjeninnføres.

I sitt brev til Justis- og beredskapsdepartementet etterlyser Riksadvokaten også at samfunnet må ha reelle sanksjoner for dem som bryter avtalene om ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, og som ikke tar disse på alvor. Noen få unge viser ikke noen vilje eller motivasjon til å komme ut av kriminaliteten. Gjennom gjentatte svært voldelige og farlige handlinger skaper de stor utrygghet i lokalmiljøet. For å møte denne utfordringen er det etablert noen ungdomsplasser i kriminalomsorgen. De ligger utenfor fengslene for å skille de unge fra de voksne kriminelle. Da dette tiltaket ble lansert av den rød-grønne regjeringen, var planen ut ifra datidas behov å ha 14 plasser. Men dette er ikke fulgt opp av regjeringen Solberg, og det er kun etablert 8 slike plasser. Den harde ungdomskriminaliteten har økt. Et enkelt og viktig tiltak for at samfunnet skal kunne møte den utford-

ringen disse få unge representerer, vil være å øke antall plasser i tråd med det som tidligere er anslått som behov.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen utarbeide forslag til lov-hjemler som forbyr deltakelse i kriminelle gjenger og rekruttering til disse, og fremme dem for Stortinget så de kan behandles i løpet av 2019.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i § 79 i straffeloven som gir forhøyet straff for organisert kriminalitet, slik at den bedre kan ramme kriminelle gjenger, i løpet av 2019.
3. Stortinget ber regjeringen sørge for at det bygges opp en permanent konsentrert innsats mot kriminelle gjenger i alle berørte politidistrikter, slik at politiet kontinuerlig kan være tett på dem.
4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om tillegg til straffelovens bestemmelser om inndragning av økonomisk utbytte, slik at det innføres aktsomhetsplikt med straffeansvar for dem som lar gjengkriminelles verdier, biler, leiligheter m.m. stå i sitt navn.
5. Stortinget ber regjeringen legge fram tiltak for å øke inndragningen av økonomisk utbytte fra kriminalitet, som kun var på 38,7 mill. i 2017. Særlig må straffelovens bestemmelser om utvidet inndragning av økonomisk utbytte brukes mer for å beslaglegge gjengenes kriminelle verdier.
6. Stortinget ber regjeringen utarbeide forslag om forbud mot salg av SIM-kort til mobiltelefoner og mobile enheter uten at kjøpers identitet blir sjekket og registrert på en grundig måte.
7. Stortinget ber regjeringen rapportere til Stortinget om i hvilken grad de nye lovhjemlene for dataavlesing fra våren 2016 er benyttet i arbeidet mot organisert kriminalitet og kriminelle gjenger, og hva som trengs av ressurser og kompetanse for at de skal kunne brukes effektivt.
8. Stortinget ber regjeringen sette av midler til oppgradering av sikkerhetsutstyr og adgangskontroll i kriminalomsorgen, slik at man kan hindre at gjengmedlemmer får smuglet inn utstyr til å fortsette sin kriminelle virksomhet under soningen.
9. Stortinget ber regjeringen styrke og utvide ungdomsenhetene i kriminalomsorgen med flere plasser, slik at politiet og konfliktrådene kan sette inn sanksjoner mot dem som bryter avtaler om ungdomsstraff og ungdomsoppfølging.

10. Stortinget ber regjeringen endre praksisen i barnevernet slik at man unngår at barn under 15 år som begår gjentatt kriminalitet, og som barnevernet ikke når fram med behandlingen av, i en del tilfeller utskrives for godt og sendes tilbake til hjemstedet.
11. Stortinget ber regjeringen foreslå tillegg i straffeprosesslovens bestemmelser om besøks- og oppholdsforbud, slik at de som begår kriminalitet i bestemte områder, kan nektes å oppholde seg i en større omkrets og i et betydelig tidsrom, samt vurdere bruk av elektronisk kontroll for å håndheve dette.
12. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å forsterke den strafferettslige beskyttelsen av dem som jobber i front i bekjempelsen av kriminalitet, slik at straffereaksjonene og innsatsen ved trusler og angrep mot politi, dommere, ansatte i kriminalomsorgen m.fl. kan få en bedre preventiv virkning.
13. Stortinget ber regjeringen tilføye macheter i våpenforskriften § 9 om hvilke knivtyper det er forbudt å erverve, eie og inneha i Norge, og sørge for at legemsbeskadigelse med kniv igjen blir registrert i STRASAK-rapporten.
14. Stortinget ber regjeringen sørge for at det etableres et eget exit-program for gjengkriminelle som gir dem bedre muligheter for å bryte permanent ut av det kriminelle miljøet.

13. november 2018

Jan Bøhler

Lene Vågslid

Maria Aasen-Svensrud

Jonas Gahr Støre

